

Rekenkamer onderzoek Erfgoed(beleid) in Oldambt

Deel 1: Nota van Conclusies en Aanbevelingen

Rekenkamer gemeente Oldambt

Samenstelling:

E. de Haan (voorzitter)

T. de Zee

C. Heijnen

Contact:

A. Olthof – Boelens (ambtelijk secretaris)

Postbus 175

9670 AD Winschoten

Mail: rekenkamer@gemeente-oldambt.nl

Inhoud

1	Inleiding, leeswijzer en onderzoeksaanpak.....	4
1.1	Aanleiding, doel en reikwijdte van het onderzoek	4
1.2	Leeswijzer.....	4
1.3	Onderzoeksopzet en normenkader	6
2	Samenvatting van de bevindingen	6
3	Conclusies	9
4	Aanbevelingen	9
5	Slotwoord	10
6	Wederhoor college van burgemeester en wethouders	12

1 Inleiding, leeswijzer en onderzoeksaanpak

Deze nota met conclusies en aanbevelingen maakt deel uit van de hoofdnota Rekenkameronderzoek Erfgoedbeleid gemeente Oldambt

1.1 Aanleiding, doel en reikwijdte van het onderzoek

De aanleiding voor dit rekenkameronderzoek ligt in een concrete informatiebehoefte vanuit de raad over het gevoerde erfgoedbeleid. Deze vraag kwam meerdere keren uit de informatieronde die de rekenkamer met de fracties heeft gehouden. Met name de raadsdiscussie rond de voorgenomen sloop van karakteristieke panden aan de Sint Vitusstraat in Winschoten (motie 2024) en de bredere zorgen over erfgoedbehoud vormden een directe prikkel. Daarnaast was er in 2024 landelijke media-aandacht voor de slechte staat van grote Oldambtster boerderijen, wat het thema extra urgent maakte.

Het doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is de gemeenteraad inzicht te geven in de stand van zaken van het erfgoedbeleid: hoe het beleid is vormgegeven én in welke mate het doelmatig en doeltreffend is uitgevoerd. Daarbij is ook gekeken naar rechtmatigheid: in hoeverre voldoet de uitvoering aan wettelijke kaders en regels.

Begrenzing van het onderzoek

Het onderzoek richt zich op materieel onroerend erfgoed (gebouwen, archeologische monumenten, groene monumenten, stads- en dorpsgezichten). Immaterieel erfgoed (gebruiken, verhalen en bij voorbeeld de Adrillenmarkt) is niet het object van dit onderzoek, en het Werelderfgoed Waddengebied (de Dollard) is expliciet buiten beschouwing gelaten.

1.2 Leeswijzer

Het hoofdrapport dat u hierbij aantreft is behoorlijk omvangrijk en gedetailleerd. Indien u delen van het rapport wilt raadplegen kunt u onderstaande beschrijving van de hoofdstukken als wegwijzer gebruiken. Elk hoofdstuk in het hoofdrapport starten we met een korte leeswijzer en een samenvatting.

Vooraf en Samenvatting:

Dit deel schetst het landschap en de historische ontwikkeling van Oldambt en legt uit waarom het aanwezige erfgoed (boerderijen, kerken, borgen, molens, industrieel erfgoed) bepalend is voor identiteit, ruimtelijke kwaliteit en verbondenheid. Het vormt de opmaat naar de kernvraag: welke verantwoordelijkheden heeft de gemeente en hoe is daar de afgelopen jaren invulling aan gegeven?

Hier staan de belangrijkste uitkomsten compact bij elkaar: het omvangrijke erfgoedbezit, de sterke maar versnipperde beleidsbasis, de beperkte uitvoeringscapaciteit, en het ontbreken van structurele evaluatie en periodieke informatievoorziening aan de raad. De samenvatting benoemt daarnaast de voornaamste successen en knelpunten in de uitvoering.

Hoofdstuk 1 – Inleiding:

Dit hoofdstuk beschrijft de aanleiding (o.a. raadsbehoefte aan informatie en actuele casuïstiek) en het doel van het onderzoek: de raad inzicht geven in de inrichting én de doelmatigheid/doeltreffendheid van het erfgoedbeleid. Vervolgens wordt de afbakening

(waarover wel/niet) en de onderzoeksaanpak (bronnen, gesprekken, benchmark en normenkader) uitgewerkt.

Hoofdstuk 2 – Erfgoed van de gemeente Oldambt in perspectief:

Dit hoofdstuk brengt in kaart welk materieel onroerend erfgoed Oldambt heeft, uitgesplitst naar categorieën (bijv. rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, karakteristieke panden, archeologie, groene monumenten en beschermde gezichten). Het geeft daarbij ook aan hoe goed (of juist beperkt) gegevens beschikbaar en actueel zijn, en bevat een eerste duiding van de staat van onderhoud en de omvang van de opgave.

Hoofdstuk 3 – Het erfgoedbeleid van de gemeente Oldambt:

Dit hoofdstuk zet het beleidskader uiteen: eerst de relevante landelijke en provinciale lijnen, daarna de gemeentelijke beleidsdoelen zoals die verspreid zijn over meerdere documenten. Vervolgens wordt beschreven met welke instrumenten de gemeente het beleid uitvoert (juridisch, organisatorisch en ondersteunend), welke financiële middelen beschikbaar zijn en hoe de inzet van menskracht/capaciteit is georganiseerd.

Hoofdstuk 4 – Uitvoering wettelijke taken (benchmark):

Dit hoofdstuk vergelijkt Oldambt met drie andere gemeenten en plaatst de lokale situatie in context (waaronder relevante omgevingsfactoren). Vervolgens wordt bezien hoe de wettelijke taken in de praktijk worden uitgevoerd en hoe Oldambt zich verhoudt tot de referentiegemeenten. Het hoofdstuk sluit af met een vergelijking van financiële middelen.

Hoofdstuk 5 – Resultaten:

Dit hoofdstuk gaat over wat het beleid in de praktijk heeft opgeleverd: welke doelen (in welke mate) zijn bereikt en waar blijven resultaten achter. Ook wordt de samenwerking met partners besproken (zoals steunpunten en erfgoedorganisaties) en hoe die samenwerking doorwerkt in uitvoering en effectiviteit. Tot slot komt de betrokkenheid van de gemeenteraad aan de orde, inclusief de wijze waarop de raad wordt geïnformeerd.

Hoofdstuk 6 – Bestuur en politiek:

Dit hoofdstuk duidt het thema vanuit governance: hoe bestuurlijke keuzes, rollen en verantwoordelijkheden uitwerken in prioritering, uitvoering en sturing. Het beschrijft de rol van het dagelijks bestuur en de rol van de gemeenteraad, inclusief de politieke wegen die samenhangen met erfgoed (kosten, maatschappelijke waarde, herbestemming, handhaving).

Hoofdstuk 7 – Conclusies en aanbevelingen:

In dit afsluitende hoofdstuk worden de bevindingen samengebracht in conclusies (antwoord op hoofd- en deelvragen) en vertaald naar concrete aanbevelingen. Het hoofdstuk is bedoeld als basis voor bestuurlijke besluitvorming en voor versterking van sturing, uitvoering en verantwoording.

Bijlagen:

Bijlage 1 – Normenkader: bevat het toetsingskader (wettelijke taken, beleidskaders en professionele normen) waarop de bevindingen zijn beoordeeld.

Bijlage 2 – Overzicht beleid: geeft per relevant beleidsdocument een samenvatting en bundelt de belangrijkste beleidsdoelen (incl. overzicht per document).

Bijlage 3 – Beschrijving instrumenten erfgoedbeleid: werkt de uitvoeringsinstrumenten uit (zoals loketten, verordening, ondersteuning/adviesstructuren en praktische hulpmiddelen).

Bijlage 4 – Uitvoering wettelijke taken, vergelijkend overzicht: bevat de vergelijkende tabel/antwoorden tussen Oldambt en referentiegemeenten op onderdelen zoals organisatie, uitvoering, toezicht/handhaving en archeologie.

Bijlage 5 – Baten en lasten ‘cultureel erfgoed’: presenteert de financiële overzichten (begroot/gerealiseerd) over meerdere jaren.

Bijlage 6 – Bronnen: overzicht van gebruikte bronnen en geïnterviewde organisaties/partijen.

1.3 Onderzoekopzet en normenkader

De rekenkamer heeft meerdere bureaus uitgenodigd voor een selectiegesprek. Na zorgvuldige afweging hebben wij mevrouw Haedewych van Kampen gevraagd dit onderzoek uit te voeren. Een belangrijke overweging daarbij was haar kennis en ervaring van de lokale en regionale netwerken. Via documentenonderzoek en gesprekken is het beleid, de doelen, de instrumenten, de inzet van middelen en de samenwerking in kaart gebracht. Vervolgens is een benchmark uitgevoerd met de gemeenten Hogeveen, Kerkrade en Westerkwartier, gekozen op basis van context (o.a. schadeherstel/versterking) en vergelijkbare gemeentelijke kenmerken. Daarnaast zijn zeven samenwerkingspartners geïnterviewd, met als uitgangspunt de uitvoering en doeltreffendheid van beleid (geen tevredenheidsonderzoek). Het onderzoek is voorambtelijk feedback voorgelegd en vervolgens voor bestuurlijk feedback aan het College aangeboden. De reactie van het college treft u aan in hoofdstuk 6.

Normenkader

Het normenkader is opgebouwd uit wettelijke taken, gemeentelijke beleidskaders en gebruikelijke professionele normen in het erfgoedveld. Daarin zijn onder meer opgenomen: instandhoudings-/onderhoudsplicht, vergunningverlening, toezicht en handhaving, adviescommissie omgevingskwaliteit, informatievoorziening en de eis dat monitoring en evaluatie aansluiten op de systematiek van de Omgevingswet.

2 Samenvatting van de bevindingen

Erfgoed in Oldambt: omvang en staat van onderhoud

Oldambt kent een omvangrijke en diverse erfgoedvoorraad. Begin 2024 gaat het om 211 rijksmonumenten, 5 gemeentelijke monumenten, 1.390 karakteristieke objecten waarvan 1.319 karakteristieke panden, 1 archeologisch rijksmonument, 42 archeologische gemeentelijke monumenten, 3 beschermde stads- of dorpsgezichten en 11 groene monumenten. Een belangrijk signaal is dat (behalve rijksmonumenten) actuele en goed toegankelijke data over aantallen erfgoedobjecten beperkt beschikbaar zijn of verspreid zijn over verschillende monitors en registraties.

De staat van onderhoud laat een gemengd beeld zien:

Bij de rijksmonumenten was in 2020 ongeveer 19% in matige of slechte staat (iets slechter dan het provinciale gemiddelde), met de kanttekening dat verbetering sinds 2020 aannemelijk wordt geacht.

Bij karakteristieke panden is de onderhoudsstaat van 41% onbekend; van de panden waarvan de staat wél bekend is, is 7% matig of slecht. Specifiek voor agrarische karakteristieke gebouwen geldt dat ongeveer een kwart (van de bekende gevallen) matig of slecht scoort.

Bij archeologische monumenten verkeert meer dan de helft in slechte of matige staat, wat als duidelijke opgave wordt benoemd.

Deze onderhoudsbeelden zijn bestuurlijk relevant, omdat achterstallig onderhoud en functieverlies niet alleen leiden tot cultureel verlies, maar ook tot versnelde kostenopbouw en lastiger hersteltrajecten (met name bij complexe objecten zoals grote boerderijen en leegstaande monumenten).

Beleidskader: inhoudelijk sterk, maar versnipperd en onvoldoende “landend” in de organisatie

De gemeente beschikt over een uitvoerig en doordacht erfgoedbeleid met concrete en toetsbare doelen. Een aantal doelen wordt al langere tijd consistent nagestreefd, zoals herbestemming, de boerderijopgave, en het *beleefbaar* maken van erfgoed via verhaallijnen (Graanrepubliek/Dollardrand). Tegelijk concludeert het rapport dat het beleid in de praktijk versnipperd is en onvoldoende bekend is, ook binnen de gemeentelijke organisatie. Voor religieus erfgoed is geen specifiek beleid uitgewerkt (o.a. geen kerkenvisie).

De beleidsdoelen zijn verspreid over meerdere documenten (o.a. Erfgoedstrategie, Omgevingsvisie, Omgevingsplan, Erfgoedverordening, Erfgoedprogramma, Boerderijenprogramma, Ambitiedocument Centrum Oldambt en diverse (ontwerp)actualisaties in 2025). Hierdoor ontstaan twee bestuurlijke effecten:

- het geheel is voor uitvoering en sturing minder overzichtelijk, en
- de raad ontvangt geen samenhangend beeld van doelbereik, prioriteiten en bijsturing.

Instrumenten, uitvoering en ondersteuning: veel beschikbaar, maar beperkt structureel geborgd

Oldambt zet uiteenlopende instrumenten in voor uitvoering: Erfgoedverordening, Omgevingsplan, (externe) subsidieregelingen en fondsen, commissies/adviesstructuren, het Erfgoedloket, het Boerderijenloket, erfgoedmonitors, provinciale steunpunten (o.a. via Libau), de Kwaliteitsgids en de Erfgoedacademie.

De Erfgoedverordening is in 2023 vastgesteld (Erfgoedverordening 2024) en aangepast/vereenvoudigd in het licht van de Erfgoedwet en de Omgevingswet.

Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving is het relevante bredere kader het VTH Beleidsplan 2023–2026, vastgesteld op 5 december 2023.

Het onderzoek constateert dat Oldambt in 2019–2024 de meeste wettelijke taken heeft uitgevoerd, maar dat er vertraging was in het actualiseren van het archeologiebeleid. Daarnaast valt op dat Oldambt (anders dan de benchmarkgemeenten) geen cultuurhistorische waardenkaart heeft; de archeologische waardenkaart dateert uit 2010 en is niet actueel, terwijl actualisatie in 2025 ter besluitvorming aan de raad wordt aangeboden.

Menskracht: structurele kwetsbaarheid met directe gevolgen voor toezicht, handhaving en beleidskwaliteit

Een van de kernbevindingen is een langdurig tekort aan menskracht in combinatie met veel personele wisselingen. Daardoor is het “collectieve geheugen” afgenomen en ontbreekt een coördinerende functionaris met totaaloverzicht. Taken liggen verspreid bij medewerkers die dit naast andere dossiers uitvoeren, waardoor de praktijk noodgedwongen reactief en incident-gedreven wordt (met weinig ruimte voor beleidsdoorontwikkeling, reflectie, evaluatie en proactieve handhaving).

Dit werkt door in de bestuurlijke sturing: als capaciteit schaars is, verschuift aandacht naar urgente dossiers (waaronder sociale opgaven), en wordt erfgoed sneller ervaren als “luxeprobleem”, terwijl tegelijk verval en leegstand maatschappelijke schade kunnen

veroorzaken (verrommeling, veiligheids- en leefbaarheidsvraagstukken, aantrekkende criminaliteit).

Financiële middelen: relatief hoge uitgaven, maar beperkt sturingsinzicht

Op basis van de jaarstukken is Oldambt in 2018–2023 gemiddeld € 374.000 per jaar kwijt aan het taakveld “cultureel erfgoed”, circa € 10 per inwoner gemiddeld. In vergelijking met referentiegemeenten (Hoogeveen, Kerkrade) ligt dit fors hoger; in sommige jaren zelfs tot zeven keer zoveel per inwoner. Ook ten opzichte van het landelijke gemiddelde (2023) geeft Oldambt per inwoner aanmerkelijk meer uit.

Tegelijk is een cruciale kanttekening dat de jaarstukken geen volledig inzicht geven in alle middelen die voor erfgoed beschikbaar zijn en worden besteed. Middelen vanuit het Erfgoedprogramma, het Nationaal Programma Groningen en de Nationaal Coördinator Groningen zijn slechts beperkt zichtbaar in het taakveld “cultureel erfgoed”, terwijl deze middelen juist relevant zijn door de directe relatie tussen erfgoed en versterking/schadeherstel.

Bestuurlijk betekent dit: de raad kan wel zien dát er relatief veel wordt uitgegeven, maar minder goed waaraan precies, met welke beleidsdoelen, welk doelbereik en welke afruilen (bijvoorbeeld inzet op gemeentelijk vastgoed versus stimulering van particulier erfgoed, of projectmiddelen versus structurele uitvoering).

Resultaten en knelpunten: zichtbaar succes, maar onvolledig doelbereik en te weinig evaluatie

De gemeente heeft aantoonbare resultaten geboekt:

Aanwijzing karakteristieke panden is gerealiseerd en biedt extra bescherming; er is daarnaast een afwegingskader in ontwikkeling om sloop/nieuwbouw afwegingen te uniformeren (in 2025 aan de raad).

De gemeente heeft als eerste een Boerderijvisie/Boerderijenprogramma vastgesteld (13 december 2023), met een uitvoeringsagenda en een nadrukkelijke koppeling aan leefbaarheid (“brede welvaart”) en gebiedsidentiteit.

Er is hard gewerkt aan financierings- en uitvoeringsinstrumenten, waaronder een revolverend fonds¹ en een Erfgoeddeal (provincie en Rijk elk € 800.000) waarmee 5 boerderijen perspectief op een nieuwe toekomst krijgen.

Tegelijk zijn er duidelijke structurele knelpunten:

De beleidsdoelstelling om erfgoed integraal te verbinden met andere beleidsvelden (economie, stedenbouw, cultuur, toerisme) is niet gerealiseerd; het beleid blijft versnipperd.

Voor erfgoed in het centrum van Winschoten bestaat zorg: historisch verlies is groot, en de voortgang wordt als onvoldoende doortastend ervaren (raad en bestuur signaleren dit als aandachtspunt).

Archeologisch erfgoed kent een onderhoudsachterstand en beleidsactualisatie liep vertraging op.

Naoorlogs erfgoed en religieus erfgoed krijgen nog onvoldoende uitgewerkte beleidsmatige aandacht (o.a. geen kerkvisie).

¹ Een revolverend fonds is een pot met (publiek) geld die, na een initiële inleg, zichzelf in stand houdt en vermenigvuldigt.

Lange en bureaucratische procedures rond ruimtelijke ordening (bestemmingsplanwijzigingen en vergunningverlening) belemmeren met name herbestemming in het buitengebied, zeker wanneer nieuwe wooneenheden nodig zijn voor een sluitende exploitatie.

Het zwaarwegende punt is dat gemeentelijke evaluatie en monitoring van het eigen erfgoedbeleid niet is uitgevoerd. Daardoor ontbreekt zicht op effectiviteit en doelmatigheid, en is bijsturing vooral incident-gedreven. Er vindt wel monitoring plaats binnen programma's (Erfgoedprogramma/NPG) en via toezicht/monitors, maar dat is geen inhoudelijke evaluatie van het totale gemeentelijke erfgoedbeleid.

Bestuurlijke en politieke duiding: betrokkenheid is hoog, maar governance is kwetsbaar
De wethouder is volgens het onderzoek actief en inhoudelijk betrokken. Bij gebrek aan een coördinerend ambtenaar lijkt hij deels die "overzichtsrol" te vervullen. Tegelijk is structurele middenonzekerheid (en niet-samenvallende ritmes van beleidscyclus en beschikbaarheid van middelen) een belemmering voor het doen van toezeggingen en het creëren van voorspelbaarheid. Daarnaast krijgen sociaal domein en armoedevraagstukken politiek-bestuurlijk vaak prioriteit, wat erfgoed onder druk zet.

De raad ziet erfgoed als zowel lust (identiteit, leefomgeving, toerisme) als last (kosten, leegstand, risico op criminaliteit, discussie over inzet van gemeenschapsgeld bij particulier bezit). Cruciaal is volgens de raad dat erfgoedpanden functioneel blijven; herbestemming vraagt maatwerk en een heldere route door regels, loketten en subsidiestromen.

3 Conclusies

Uit voorgaande samenvatting van de bevindingen kan de hoofdvraag kan als volgt worden beantwoord: Oldambt heeft een grotendeels toetsbaar en consistent erfgoedbeleid, met een brede set instrumenten voor uitvoering. De zwakke plek zit in controle/evaluatie, integrale samenhang en structurele borging (menskracht/overzicht), waardoor doelmatigheid en doeltreffendheid niet overtuigend kunnen worden vastgesteld en de raad niet systematisch kan sturen op doelbereik.

4 Aanbevelingen

De aanbevelingen zijn te lezen als een agenda voor versterking van sturing en uitvoeringskracht:

1. Integraal erfgoedprogramma + uitvoeringsagenda

Stel één integraal beleidsprogramma op waarin samenhang, hiaten, VTH (toezicht/handhaving), en de maatschappelijke waarde van erfgoed expliciet worden gemaakt en gekoppeld aan andere opgaven (wonen, energietransitie, klimaatadaptatie, natuur, planologie). Faseer de uitvoering en plan toetsmomenten.

2. Verbreden van focus (niet alleen boerderijen)

Behoud de sterke inzet op boerderijen, maar borg ook beleid en capaciteit voor Winschoten, archeologie, naoorlogs erfgoed en religieus erfgoed (incl. basis voor fondsenwerving/herbestemming).

3. Periodieke monitoring en evaluatie (beleidscyclus)

Organiseer structureel gegevensbeheer (aantallen, onderhoud, leegstand, vergunningen, risicosituaties) en gebruik dit voor periodieke evaluatie en herijking, inclusief actualisatie van lijsten karakteristieke panden en het (nu reactieve) monumenten-aanwijzingsbeleid.

4. Financieel sturingsinzicht verbeteren

Houd beter bij welke middelen beschikbaar en besteed zijn (ook extern/programma-gelden) en evalueer periodiek de besteding naar categorieën (inhuur, eigen bezit, toezicht/handhaving, communicatie, ondersteuning eigenaren).

5. Capaciteit en deskundigheid structureel organiseren

Overweeg een dedicated beleidsmedewerker erfgoed (coördinatie/overzicht), investeer in kennisontwikkeling en netwerkdeelname zodat de gemeente proactiever kan sturen en sterker staat richting eigenaren en partners.

6. Verbind erfgoed met sociaal-maatschappelijk beleid

Benader erfgoed niet alleen als “stenen”, maar ook als drager van identiteit, trots en leef kwaliteit; benut erfgoed als onderdeel van brede welvaart en sociale agenda's.

7. Partners actiever betrekken

Laat partners meelesen met beleid, onderhoud relaties en versterk de verbinding met NPG en het team aardbevingen/versterking (als risico-reducerende factor).

8. Gemeentelijk eigen erfgoed op orde (voorbeeldfunctie)

Zorg voor instandhouding van erfgoed in gemeentelijk bezit en maak dit zichtbaar (bijv. Open Monumentendag), als signaal naar samenleving en eigenaren.

9. Structurele informatievoorziening aan de raad

Informeel periodiek over voortgang, resultaten, obstakels én succesroutes, zodat de raad kan sturen op doelbereik in plaats van incidenten.

10. Versoepel/versnel procedures waar mogelijk

Neem als bevoegd gezag een actieve rol om eventuele bureaucratische knelpunten bij herbestemming te verminderen, zonder los te laten op realistische exploitatie en plichten van eigenaren.

11. Erfgoed en vrijetijdseconomie verder uitbouwen

Versterk het vermarkten en uitnutten van erfgoed voor recreatie/toerisme, en pak als gemeente een actieve rol in subsidieverwerving.

5 Slotwoord

De rekenkamer spreekt de hoop uit dat de aanbevelingen in dit rapport bijdragen aan een debat in de gemeenteraad waarbij heldere kaders, prioriteiten en meerjarig te besteden middelen bijdragen aan een toekomstbestendig erfgoedbeleid.

De rekenkamer dankt de betrokken onderzoekers, ambtenaren, collegeleden en geïnterviewden voor hun bijdrage aan het onderzoek. Bijzondere dank gaat uit naar de bijdragen van externe partijen aan dit onderzoek.

6 Wederhoor college van burgemeester en wethouders

Johan Modastraat 6
postbus 175 . 9670 AD Winschoten
T(0597)48 20 00 . info@gemeente-oldambt.nl
www.gemeente-oldambt.nl

Rekenkamer
T.a.v. dhr. de Haan

Onderwerp	Bestuurlijk wederhoor rekenkameronderzoek Erfgoedbeleid	Datum	13 mei 2026
Ons kenmerk	40145-2026	Uw brief	23 april 2026
Inlichtingen bij	Vera Eisen	Bijlage(n)	

Geachte heer de Haan,

Op 23 april hebben wij het rapport van bevindingen en de nota van conclusies en aanbevelingen van het rekenkameronderzoek naar het erfgoedbeleid van de gemeente Oldambt ontvangen. Het college dankt de Rekenkamer voor het uitgevoerde onderzoek en de zorgvuldige wijze waarop het erfgoedbeleid is geanalyseerd. Wij hebben het rapport met interesse gelezen. Met deze reactie komen wij tegemoet aan het verzoek om bestuurlijk wederhoor.

Algemene reactie

Het college waardeert dit onderzoek, omdat erfgoed een belangrijk onderdeel vormt van de identiteit en leefbaarheid van Oldambt. Het rapport schetst een herkenbaar en genuanceerd beeld: het erfgoedbeleid is inhoudelijk stevig en kent zichtbare resultaten, maar staat tegelijk onder druk door versnippering, beperkte capaciteit en een gebrek aan structurele samenhang en monitoring.

Het college herkent de analyse dat erfgoedbeleid in de afgelopen jaren vaak projectmatig en thematisch is benaderd, mede in samenhang met opgaven zoals aardbevingen, onderhoud van karakteristieke panden en ontwikkelingen in de openbare ruimte. Tegelijkertijd constateert het college, net als de Rekenkamer, dat deze werkwijze kwetsbaar is als het gaat om integraliteit, strategische sturing en borging richting de toekomst.

Wij zien dit rapport als een ondersteuning voor een kritische evaluatie over prioriteiten, sturing en uitvoerbaarheid van het erfgoedbeleid in de komende jaren. Daarbij is het van belang om ruimte te houden voor afwegingen, gezien de brede opgaven waarvoor de gemeente Oldambt staat.

Reactie op de conclusies

Het college herkent in hoofdlijnen het beeld dat in de nota van conclusies wordt geschetst. Met name de volgende punten zijn voor het college herkenbaar:

- de inhoudelijke kwaliteit en betrokkenheid binnen het erfgoedbeleid;
- de kwetsbaarheid van de uitvoering door beperkte personele capaciteit;
- het ontbreken van een samenhangend en integraal beleidskader;
- de beperkte structurele monitoring en evaluatie;
- de (voornamelijk incidentele) informatievoorziening richting de raad.

Tegelijkertijd plaatst het college hierbij de context dat de afgelopen jaren bewust prioriteit is gegeven aan urgente opgaven binnen het sociale domein, armoedebestrijding en de gevolgen van aardbevingen. Dit betekent niet dat erfgoed minder belangrijk is, maar wel dat keuzes zijn gemaakt in tijd en capaciteit. Het college vindt het waardevol dat dit rekenkameronderzoek deze afwegingen zichtbaar maakt.

Reactie op de aanbevelingen

Vanuit de rekenkamer zijn elf aanbevelingen gedaan. Het college onderschrijft de richting van deze aanbevelingen en heeft deze in samenhang beoordeeld. Het rapport laat zien dat uitbreiding en verduidelijking van sturing nodig is, terwijl tegelijkertijd keuzes en prioritering onvermijdelijk zijn.

De aanbeveling om te komen tot één integraal erfgoedprogramma met een uitvoeringsagenda herkent het college als wenselijk. Dit sluit aan bij de bredere bestuurlijke ambitie om meer integraal te werken binnen de gemeente. Het onderzoek onderstreept dat ook het erfgoedbeleid vraagt om verbinding met andere opgaven, zoals wonen, energietransitie, klimaatadaptatie, natuur en ruimtelijke ontwikkeling. Het college zal bezien hoe erfgoed hierin beter en consistentier kan worden gepositioneerd.

De aanbevelingen om de focus te verbreden (naast boerderijen ook Winschoten, naoorlogs erfgoed, archeologie en religieus erfgoed) worden herkend. Het college acht het van belang om deze bredere scope mee te wegen bij toekomstige beleidskeuzes, in samenhang met capaciteit en beschikbare middelen.

Ten aanzien van monitoring, evaluatie, financieel sturingsinzicht en informatiebeheer herkent het college dat structurele zichtbaarheid ontbreekt. Het college zal kritisch bekijken welke vormen van gegevensbeheer, monitoring en evaluatie passend en proportioneel zijn om beter zicht te krijgen op voortgang, effecten en besteding van middelen. Het college herkent daarbij dat deze beperkte zichtbaarheid ook samenhangt met de beschikbare capaciteit voor toezicht en handhaving binnen het erfgoeddomein. De kwetsbaarheid op dit onderdeel is onderdeel van de bredere capaciteitsvraagstukken zoals die in het rapport zijn geschetst.

Ook de aanbevelingen over organisatie, deskundigheid en capaciteit, waaronder de suggestie van meer coördinatie, onderkent het college als relevant. Tegelijkertijd vragen deze om bestuurlijke afwegingen in relatie tot andere gemeentelijke prioriteiten.

De aanbevelingen om erfgoed sterker te verbinden met sociaal-maatschappelijk beleid en met de vrijetijdseconomie onderkent het college nadrukkelijk als belangrijk en richtinggevend. Erfgoed wordt daarbij niet alleen gezien als fysieke objecten, maar ook als drager van identiteit, geschiedenis, trots en leefbaarheid. Tegelijkertijd biedt erfgoed kansen voor recreatie, toerisme en economische vitaliteit. Het college herkent dat juist deze bredere benadering erfgoed groter en relevanter maakt dan een op zichzelf staand beleidsterrein.

Ook de aanbevelingen over het actiever betrekken van partners, het op orde houden van gemeentelijk erfgoed in eigen bezit en het waar mogelijk verminderen van procedurele knelpunten sluiten hierbij aan. Het college zal bezien hoe deze thema's in onderlinge samenhang kunnen worden meegenomen in het vervolg.

Het college ziet de aanbevelingen als bouwstenen voor zowel interne verbetering als voor het gesprek met de raad over ambitie, sturing en prioritering.

Slot

Het college beschouwt het rekenkameronderzoek als een waardevolle bijdrage aan het inzicht in het functioneren van het erfgoedbeleid in Oldambt. De bevindingen en aanbevelingen bieden een helder vertrekpunt voor verdere verbetering en voor het gesprek met de raad over keuzes en ambities op dit beleidsterrein.

Wij nemen de aanbevelingen serieus en zullen de raad betrekken bij het vervolg en de verdere uitwerking daarvan.

Tot zover onze bestuurlijke reactie op de nota van bevindingen en de nota van conclusies en aanbevelingen van het rekenkameronderzoek naar het erfgoedbeleid van de gemeente Oldambt.

Heeft u naar aanleiding van deze brief nog vragen? Neemt u dan contact op met via (0597) 48 20 00.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van de gemeente Oldambt

Berlinda Aukema
Secretaris

Cora-Yfke Sikkema
Burgemeester